SKAL VI GIDDE Å BLI OPPRØRT? Av Ulf Grønvold

Etter lanseringsmøtet for Ulf Andenæs´ bok Arkitekturoppgjøret spurte jeg om han hadde et bilde av søppelforbrenningsanlegget i Ballerup ved København. Spørsmålet skyldtes Andenæs´ spørsmål på side 26: «Hvilke budskap lå innebygget, når studentenes hus ligner søppelforbrenningsanlegget på en prikk?» Det budskapet som «lå innebygget» var tydeligvis: Lund og Slaattos Chateau Neuf mener at studenter er søppel.

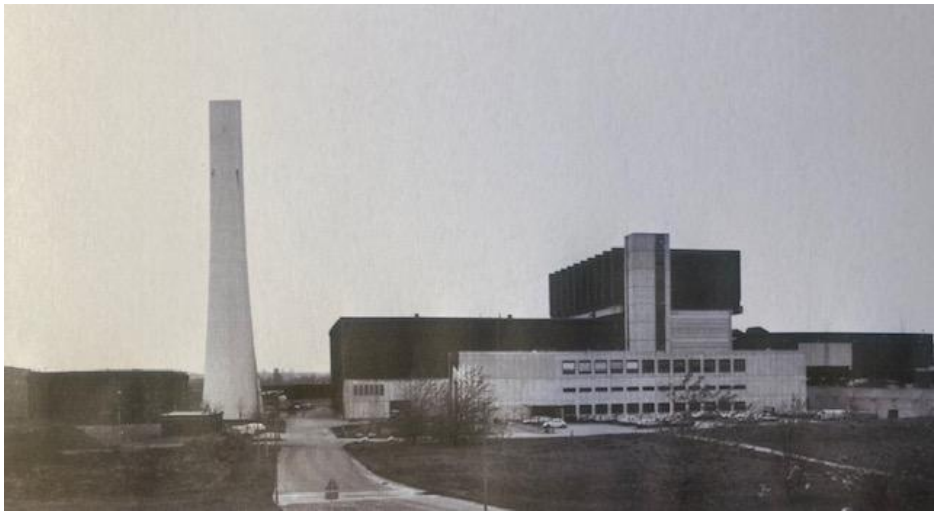

Da jeg fikk bildet, var det lett å se at formuleringen «på en prikk» er bombastisk og feilaktig. Andenæs hevder at de to bygningene er eksakt like, ned til siste prikk. Riktignok har begge et utvendig trapp- og heistårn. Men der stopper likheten. Det danske anlegget er en sammensatt bygningsmasse med en kontorfløy i forgrunnen og en ubestemmelig ytterkledning på den oppstikkende delen. Chateau Neuf er en frittliggende kube.

På slutten av boken kommenterer han Nasjonalmuseet: «Jeg for min del hadde håpet vi var ferdig med bunkere bygd av tyskere i dette landet.» Slik kobles vår tyske arkitekt, som vant en internasjonal arkitektkonkurranse, sammen med den nazistiske okkupasjonen av Norge. Atter et eksempel på Andenæs´ manipulerende argumentasjonsform som svekker bokens seriøsitet.

Andenæs gjør unntak for den tidlige funkisen (som var elegant) og den organiske arkitekturen (Gaudi, Hundertwasser og Le Corbusiers pilgrimskirke i Ronchamp). Ellers er modernistisk arkitektur det samme som brutalisme. Ulf Andenæs og Ulf Grønvold er enige om at mye av det som bygges i dag er lite å glede seg over. Grådige utbyggere og medgjørlige arkitekter med dårlige ideer må dele ansvaret. Likevel er det nyttig å trekke frem de gode eksemplene. Skal vi komme videre kan vi ikke sette parentes rundt modernismen, den er en del av vår historie.

Selve forholdet til bygningsarven er blitt endret. Det er hundre år siden Le Corbusier ville rive store deler av sentrum i Paris. Aldri har myndighetene brukte så mye penger på å restaurere sentrale deler av vår bygningsarv som i tiårene med oljerikdom. I stedet for å rive får mange eldre bygninger nå nytt liv gjennom vellykkede transformasjoner.

Det er mange eksempler på nye bygninger som er i samklang med det eldre bygningsmiljøet. Siden Andenæs ikke er opptatt av slikt nevner jeg noen som det bør være enkelt å akseptere: Det Norske Teatret og Bislett stadion i Oslo, Sølvberget kulturhus og Skagen brygge-hotell i Stavanger, Erkebispegården og Trøndelag teater i Trondheim, Stormen kulturhus i Bodø. Og to modernistiske kirker som ligger svært nær et tradisjonelt uttrykk: St. Birgitta i Fredrikstad og St. Olav domkirke i Trondheim. Også kontraster kan være vellykkede: Grieghallen i Bergen og Stortingsgata 6 i Oslo. Men kontrast bør ikke være et dogme. Behovet for lesbarhet er sterkt overdrevet, det beviser Nils Holters utvidelse av Stortingssalen.

Andenæs forteller at Operabygget i Oslo «kan oppfattes som en etterlikning av en norsk isbre» og folk «liker å vandre på den tilsynelatende isbreen.» Rart folk ikke blir skuffet når de oppdaget at bygningen bare er en «etterlikning», og de bare «tilsynelatende» går på en isbre. Men, Andenæs kan fortelle at Operaen er det første modernistiske bygning i Oslo som folk elsker. Selv har jeg trodd at osloborgernes begeistring startet med restaurant Skansen, vår første modernistiske bygning.

(Publisert i Arkitektnytt)